

The Ability and Attitudes toward Evidence-Based Nursing of Nursing Students

Pantip Poorananon, Tassanee Krirkgulthorn

Corresponding author: P. Poorananon
E-mail: pantip_poorananon@hotmail.com

Pantip Poorananon RN MNS
Boromarajonani College of Nursing,
Saraburi, Thailand

Tassanee Krirkgulthorn RN DNS
Boromarajonani College of Nursing,
Saraburi, Thailand

Abstract:

Purpose: To compare Evidenced-Based Nursing (EBN) ability and attitudes in nursing students on the pre-clinical practice and the three consecutive times after clinical practice.

Design: Comparative descriptive design.

Methods: The sample were 53 junior nursing students enrolling between 2nd semester in academic year 2007 in Boromarajonani College of Nursing, Saraburi, Thailand. Data were collected using EBN ability and attitudes questionnaires. Each student had to administer the questionnaires four times as follows: pre-clinical practice (pretest) and the three consecutive times after clinical practice (post-test 1-3). Data were analyzed by mean, standard deviation, and paired t-test.

Main findings: The results showed that students learning clinical practice focusing on EBN had moderate level of EBN ability, and had positive attitudes toward EBN. EBN ability and attitudes on the pre-clinical practice and the three consecutive times after clinical practice were different with statistical significance. EBN ability and attitudes at 3 times post-test were higher than that at pretest. That is, the highest scores of EBN ability and attitudes were found at the post-test 3 followed by the scores at post-test 2 and post-test 1. The lowest scores were found at pretest.

Conclusion and recommendations: The study suggested that nursing college should continuously arrange to teach EBN process for nursing students to enhance EBN ability.

Keywords: evidenced-based nursing, nursing students, ability, attitude

J Nurs Sci 2011;29(1): 45 - 53

ความสามารถและทัศนคติในการปฏิบัติการพยาบาล โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของนักศึกษาพยาบาล

ปานทิพย์ ปุรณานนท์ ทัศนีย์ เกริกกุลธร

Corresponding author: ปานทิพย์ ปุรณานนท์

E-mail: pantip_poorananon@hotmail.com

ปานทิพย์ ปุรณานนท์ RN MNS

พยาบาลวิชาชีพ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี

ทัศนีย์ เกริกกุลธร RN DNS

พยาบาลวิชาชีพ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อเปรียบเทียบความสามารถและทัศนคติในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของนักศึกษาพยาบาล ที่ได้รับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้นการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (EBN) ก่อนการฝึกภาคปฏิบัติ หลังการฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3

รูปแบบการวิจัย: แบบพรรณนาเชิงเปรียบเทียบ

วิธีดำเนินการวิจัย: กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี จำนวน 53 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบวัดความสามารถและแบบวัดทัศนคติในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างแต่ละรายจะตอบแบบสอบถามทั้งหมด 4 ครั้ง ได้แก่ ก่อนการฝึกภาคปฏิบัติ และภายหลังเสร็จสิ้นการฝึกภาคปฏิบัติในแต่ละภาคการศึกษาจำนวน 3 ครั้ง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและเปรียบเทียบความแตกต่างโดยการทดสอบค่าที่

ผลการวิจัย: พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้น EBN ในแต่ละระยะของการฝึกภาคปฏิบัติที่ต่างกัน จะมีความสามารถและทัศนคติในการปฏิบัติการพยาบาล EBN แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า แต่ละคู่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยนักศึกษาที่ได้รับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้น EBN ก่อนการฝึกภาคปฏิบัติจะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด หลังจากนั้นคะแนนความสามารถและทัศนคติค่อยๆ เพิ่มขึ้นภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3

สรุปและข้อเสนอแนะ: กระบวนการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้น EBN สามารถสร้างเสริมความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล EBN ของนักศึกษาพยาบาลได้ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้น EBN อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ นักศึกษาพยาบาล ความสามารถ ทัศนคติ

ความสำคัญของปัญหา

การบริการพยาบาลที่มีคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญที่ประชาชนผู้รับบริการต้องการในการดูแลสุขภาพของตนเอง และการดำรงชีวิตอย่างมีสุขภาวะทั้งในยามปกติและยามเจ็บป่วย ซึ่งต้องการการเฝ้าระวังรักษาให้รอดพ้นจากความทุกข์ทรมาน วิชาชีพพยาบาลได้พยายามหาหนทางรับความต้องการดังกล่าวโดยการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-based nursing, EBN) ที่ดีที่สุดจากผลการวิจัยประกอบการตัดสินใจเลือกวิธีการดูแลสุขภาพ เพื่อสร้างความมั่นใจว่าจะเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้ป่วย แทนการตัดสินใจให้การพยาบาลโดยใช้ประสบการณ์หรือความรู้สึกในอดีต ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN จึงเป็นคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์หนึ่งของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี แต่จากการประเมินผลความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตในปี พ.ศ. 2547 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจในระดับมากด้านการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN เพียงร้อยละ 27.8¹ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้น EBN จึงถูกพัฒนาขึ้นจากการผสมผสานแนวคิด 3 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดของระบบการเรียนการสอน แนวคิดของการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ และแนวคิดกระบวนการพยาบาล (ดังแสดงในกรอบแนวคิด) ในการสอนการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN อาจารย์นิเทศจะกระตุ้นให้นักศึกษา ทบทวนการปฏิบัติและระบุสถานการณ์ปัญหาที่คลุมเครือ ไม่มีคำตอบที่ชัดเจนได้ในทุกๆ ขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล และดำเนินการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่ม การศึกษาผู้ป่วยเฉพาะกรณี การฝึกปฏิบัติงาน การประชุมปรึกษาทางการพยาบาล และ Journal club เป็นต้น ตามความเหมาะสมกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติโดยใช้ EBN เริ่มต้นด้วยการเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้และเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN โดยมีกิจกรรมการบรรยาย

และเน้นที่การฝึกประสบการณ์จริงตามขั้นตอนของ EBN ลักษณะการเรียนรู้จะเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 7-8 คน โดยมีอาจารย์ประจำกลุ่มเป็นที่ปรึกษา ส่วนขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนการสอนภาคปฏิบัตินั้น จะเริ่มด้วยการจัดปฐมนิเทศรายวิชา เพื่อทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอนรายวิชา และบทบาทของนักศึกษาในการเรียนภาคปฏิบัติที่เน้น EBN รวมทั้งชี้แจงรายละเอียดการฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งกิจกรรมจะเน้นที่บทบาทของอาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชา และอาจารย์นิเทศประจำกลุ่มเป็นหลักในการให้ความรู้และคำแนะนำ หลังจากนั้นเมื่อขึ้นฝึกปฏิบัติงานอาจารย์จะเป็นผู้มอบหมายผู้ป่วยให้ดูแลและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาคปฏิบัติตามปกติ เช่น การประชุมปรึกษาก่อนและหลังการพยาบาล การอภิปรายกลุ่ม การศึกษาผู้ป่วยเฉพาะกรณี และการฝึกปฏิบัติงาน เป็นต้น ในขณะเดียวกันอาจารย์นิเทศก็จัดการสอนตามขั้นตอน EBN 6 ขั้นตอนของ Flemming และ Fenton² ควบคู่ไปด้วย ดังนี้

1. ขั้นระบุสถานการณ์ปัญหา โดยให้นักศึกษา ทบทวนการปฏิบัติ และระบุสถานการณ์ปัญหาที่คลุมเครือไม่มีคำตอบที่ชัดเจนด้วยตนเอง โดยคิดพิจารณาจากการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาเอง หรือจากผู้ป่วยในหอผู้ป่วยที่ผู้เรียนกำลังฝึกปฏิบัติงานอยู่ แต่ถ้านักศึกษาระบุสถานการณ์ปัญหาไม่ได้หรือไม่ชัดเจน อาจารย์นิเทศจะต้องกระตุ้นความสนใจผู้เรียน โดยการตั้งคำถามชวนให้คิดอย่างรู้คำตอบ หรือจุดประเด็นสถานการณ์ปัญหาชวนให้อยากรู้

2. ขั้นตั้งคำถามตาม PICO Model³ ได้แก่ ประชากร (Population) วิธีการแก้ปัญหา (Intervention) วิธีการเปรียบเทียบ (Comparison) และผลลัพธ์ (Outcome) เมื่อตั้งคำถามเรียบร้อยแล้ว ให้นักศึกษานำมาเสนอให้อาจารย์นิเทศตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อให้ได้แนวทางค้นหาคำตอบของประเด็นปัญหาที่ชัดเจนขึ้น เพราะคำสำคัญ (keywords) ในคำถามจะกลายมาเป็นคำสำคัญสำหรับการสืบค้น ดังนั้น การใช้เวลาในการพัฒนาเพื่อให้ได้คำถามที่ชัดเจนจะสามารถประหยัดเวลาในการสืบค้นของนักศึกษาอย่างมาก

3. ขั้นการสืบค้นหลักฐานเพื่อตอบคำถาม โดยนักศึกษาต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับประเภทและระดับของหลักฐานเชิงประจักษ์เป็นฐานในการสืบค้น ดังนั้น อาจารย์นิเทศต้องคอยให้คำปรึกษาและชี้แนะในการเลือกหลักฐาน

4. ขึ้นประเมินความตรงของหลักฐาน นักศึกษาจะใช้แนวทางการประเมินคุณภาพงานวิจัยเชิงทดลองและการทบทวนผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ ในคู่มือการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งในการประเมินคุณภาพงานวิจัยจะยึด 3 ประเด็นหลัก คือ ผลงานวิจัยมีความตรงหรือไม่ ข้อค้นพบจากการวิจัยคืออะไร และจะประยุกต์ผลการวิจัยมาใช้ในการดูแลผู้ป่วยได้อย่างไร^{4,5}

5. ขึ้นการตัดสินใจและการนำไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล ใช้รูปแบบการตัดสินใจใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของ DiCenno และ Collum⁶ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ คุณภาพของผลงานวิจัย ความชอบของผู้รับบริการ ความเชี่ยวชาญทางคลินิกของพยาบาล และทรัพยากรที่มีอยู่ที่เอื้อต่อการปฏิบัติการพยาบาล และใช้แนวทางการนำหลักฐานไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลของ Stetler และ Marram⁷ โดยมีทางเลือก 3 ประการ คือ

5.1 ไม่นำไปใช้ ถ้าพิจารณาแล้วว่าไม่เหมาะสม เช่น กลุ่มตัวอย่างไม่เหมือนกันหรือมีข้อมูลสนับสนุนน้อย

5.2 นำผลการวิจัยไปใช้เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เช่น พบว่า มีข้อมูลผลการวิจัยสนับสนุนน้อย ยังไม่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง แต่ผลการวิจัยนั้นน่าสนใจ นักศึกษาอาจจะนำมาเป็นแนวทางการสังเกตหรือศึกษาต่อไป

5.3 การประยุกต์ใช้โดยตรง เมื่อพิจารณาแล้วว่ามี ความเหมาะสม อาจนำไปใช้โดยตรงในลักษณะต่างๆ เช่น

1) ใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง เช่น ถ้าพบว่ามีปัญหาการติดเชื้อเกิดขึ้นจากการดูแลหัตถ์ นักศึกษาจะศึกษาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลหัตถ์ที่ทำให้ติดเชื้อน้อยลง

2) ใช้ผลการวิจัยในการประเมินการปฏิบัติการพยาบาล เช่น ผลการวิจัย พบว่า เทคนิคสัมภาษณ์มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ ถ้าจะประเมินว่าพยาบาลใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ได้ดีเพียงใดนั้น จะสามารถประเมินจากความพึงพอใจของผู้ป่วย

3) ใช้ผลการวิจัยเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ เช่น ผลวิจัยที่ทดสอบประสิทธิภาพของกิจกรรมการพยาบาลผู้ป่วยเบาหวานพบว่าได้ผลดี นักศึกษาจะใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ

นักศึกษาจะนำผลการตัดสินใจใช้หลักฐานเชิงประจักษ์เสนอครูและกลุ่มเพื่อนฯ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการปฏิบัติ ถ้านักศึกษาดำเนินการไม่ให้นำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้อาจารย์ในเทศจะเข้าไปดำเนินการตามขั้นตอนที่ 6 แต่ถ้า นักศึกษาดำเนินการนำแนวทางการปฏิบัติตามหลักฐานเชิงประจักษ์ดังกล่าวมาใช้ ในการปฏิบัติการพยาบาลตามสถานการณ์ปัญหาที่นักศึกษาสนใจ อาจารย์ในเทศจะคอยให้คำปรึกษา คำแนะนำ และคอยนิเทศการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา

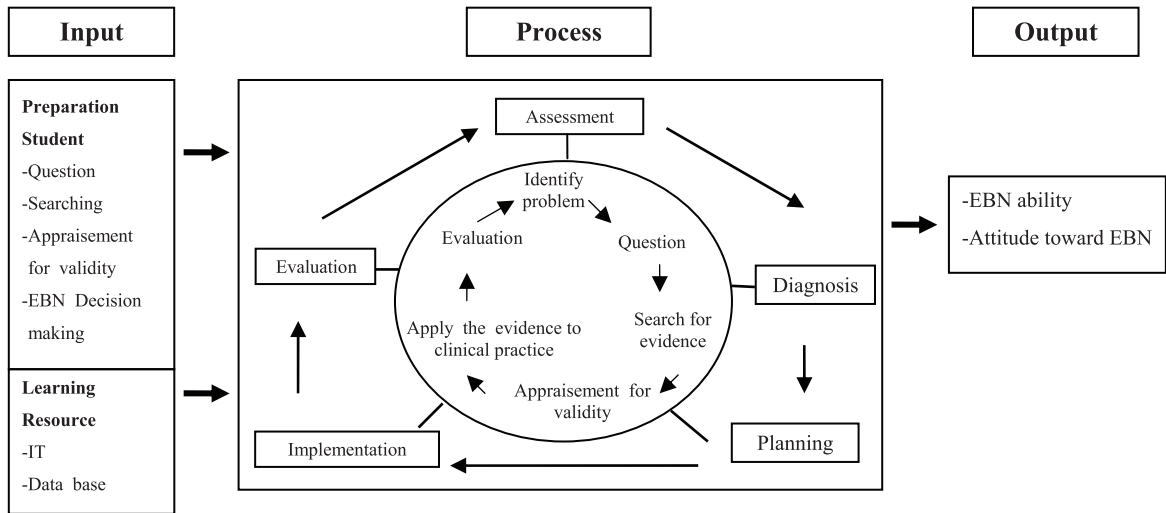
6. ขึ้นตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล โดยการสะท้อนคิดการปฏิบัติตนเอง (Self reflection) การตรวจสอบ (audit) การประเมินโดยครู กลุ่มเพื่อน (Peer assessment) และจากผู้ป่วย

รูปแบบการสอนดังกล่าวได้ถูกนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้ดูแลการฝึกภาคปฏิบัติที่เน้น EBN ของนักศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้น EBN ที่นำไปใช้สอนนักศึกษาในรุ่นอย่างต่อเนื่องจนจบการศึกษานั้นจะเกิดประสิทธิผลกับนักศึกษาอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้น EBN ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถและทัศนคติในการปฏิบัติการพยาบาล โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของนักศึกษาพยาบาลก่อน และภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติที่เน้นการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบพรรณนาเชิงเปรียบเทียบ
(Comparative descriptive design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์รุ่นที่ 26 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ปีการศึกษา 2548 จำนวน 53 คน ซึ่งใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาจะเรียนภาคปฏิบัติที่เน้น EBN จำนวน 7 รายวิชา ได้แก่ วิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 2 วิชา ปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 3 และวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 1 ในภาคการศึกษาที่ 2 และ 3 ปีการศึกษา 2548 วิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 และวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2549 และวิชาปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้นและวิชาปฏิบัติการพยาบาลก่อนสำเร็จ ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ซึ่งทั้ง 7 รายวิชาดังกล่าวข้างต้น นักศึกษาได้ปฏิบัติการพยาบาลที่เน้น EBN โดยเป็นผลงานกลุ่ม (กลุ่มละ 3-4 คน) จำนวน 5 รายวิชา ผลงานรายบุคคล จำนวน 2 รายวิชา

เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบวัดความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยใช้กรอบ

แนวคิดของกระบวนการ EBN เป็นแนวทาง ลักษณะแบบวัด เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คะแนน 5-1 คือ ระดับความสามารถมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เกณฑ์การพิจารณาคะแนนความสามารถ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.00-5.00 แสดงว่ามีระดับความสามารถมาก 3.00-3.99 แสดงว่ามีระดับความสามารถปานกลาง น้อยกว่า 2.99 แสดงว่ามีระดับความสามารถต่ำ

2. แบบวัดทัศนคติการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดการพัฒนาเครื่องมือวัดทัศนคติของ Ajzen และ Fishbein^๓ มีลักษณะข้อคำถามทางด้านบวกทั้งหมด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คะแนน 5-1 คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นใจ ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เกณฑ์การพิจารณาคะแนน แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-5.00 แสดงว่ามีทัศนคติในทางบวก 2.50-3.49 แสดงว่ามีทัศนคติในลักษณะไม่แน่ใจ ต่ำกว่า 2.50 แสดงว่ามีทัศนคติในทางลบ

เครื่องมือวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยอาจารย์ซึ่งเป็นกรรมการวิชาการวิจัยพยาบาล จำนวน 3 ท่าน และได้ค่าความเที่ยงโดยทดสอบกับนักศึกษา 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคแบบวัดความสามารถเท่ากับ .86 และแบบวัดทัศนคติเท่ากับ .93

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณา และอนุมัติจากคณะกรรมการวิจัยของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ก่อน

ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยมีการชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนของการวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างมีอิสระในการตัดสินใจตอบรับ หรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย และในระหว่างการวิจัยมีสิทธิที่จะถอนตัวเมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผลและไม่มีผลกระทบต่อการเรียนการสอนทั้งสิ้น พร้อมทั้งให้ความมั่นใจกับกลุ่มตัวอย่างว่าจะเก็บข้อมูลนี้เป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยชื่อและนามสกุล และผลของการวิจัยจะรายงานข้อมูลเป็นกลุ่ม หลังจากกลุ่มตัวอย่างรับทราบและเข้าร่วมการวิจัย จึงให้ลงนามในเอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ในการศึกษครั้งนี้ไม่มีนักศึกษาปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบวัดความสามารถ และแบบวัดทัศนคติในการปฏิบัติการพยาบาล โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์มาวัดนักศึกษา จำนวน 4 ครั้ง ดังนี้

1. ก่อนฝึกภาคปฏิบัติในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2548
2. ภายหลังฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 1 ในภาคการศึกษาที่ 3 ปีการศึกษา 2548
3. ภายหลังฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 2 ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2549
4. ภายหลังฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 3 ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2549

นักศึกษาจะใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามแต่ละครั้งประมาณ 10-15 นาที

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ในแต่ละระยะของการฝึกภาคปฏิบัติ (N = 53)

ระยะของการฝึกภาคปฏิบัติ	ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์			
	Mean	S.D.	ระดับ	t
ก่อนฝึกภาคปฏิบัติ	2.71	.55	ต่ำ	7.86**
หลังฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 1	3.69	.47	ปานกลาง	
หลังฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 1	3.69	.47	ปานกลาง	6.94**
หลังฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 2	3.75	.42	ปานกลาง	
หลังฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 2	3.75	.42	ปานกลาง	7.93**
หลังฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 3	3.87	.52	ปานกลาง	
ก่อนฝึกภาคปฏิบัติ	2.71	.55	ต่ำ	10.84**
หลังฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 3	3.87	.52	ปานกลาง	

**P < .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Paired t-test

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตรุ่นที่ 26 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ปีการศึกษา 2548 จำนวน 53 คน ร้อยละ 86.79 เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 20-21 ปี ร้อยละ 88.70 มีเกรดเฉลี่ยสะสม 2.50-2.99 ร้อยละ 56.60

นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้น EBN ในแต่ละระยะของการฝึกภาคปฏิบัติที่ต่างกัน จะมีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักศึกษาที่ได้รับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้น EBN ภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติทั้ง 3 ครั้งจะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถสูงกว่าก่อนการฝึกภาคปฏิบัติ และเมื่อพิจารณาในแต่ละระยะเวลาภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติทั้ง 3 ครั้ง พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 3 จะสูงกว่าภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 2 และครั้งที่ 1 และภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 2 จะสูงกว่า ภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ดังแสดงในตารางที่ 1

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังพบว่า นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้น EBN ในแต่ละระยะของการฝึกภาคปฏิบัติที่ต่างกันจะมีทัศนคติในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักศึกษาที่ได้รับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้น EBN ภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติทั้ง 3 ครั้งจะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติสูงกว่าก่อนการฝึกภาค

ปฏิบัติ และเมื่อพิจารณาในแต่ละระยะเวลาภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติทั้ง 3 ครั้ง พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 3 จะสูงกว่าภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 2 และครั้งที่ 1 และภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 2 จะสูงกว่าภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบทัศนคติในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ในแต่ละระยะของการฝึกภาคปฏิบัติ (N = 53)

ระยะของการฝึกภาคปฏิบัติ	ทัศนคติในการปฏิบัติการพยาบาล โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์			
	Mean	S.D.	ระดับ	t
ก่อนฝึกภาคปฏิบัติ	3.89	0.46	บวก	2.57**
หลังฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 1	4.16	0.33	บวก	
หลังฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 1	4.16	0.33	บวก	2.92**
หลังฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 2	4.28	0.45	บวก	
หลังฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 2	4.28	0.45	บวก	1.21**
หลังฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 3	4.47	0.38	บวก	
ก่อนฝึกภาคปฏิบัติ	3.89	0.46	บวก	6.89**
หลังฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 3	4.47	0.38	บวก	

**P < .01

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการฝึกภาคปฏิบัติจะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถและทัศนคติในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN ต่ำที่สุด หลังจากนั้นคะแนนความสามารถและทัศนคติค่อยๆ เพิ่มขึ้นภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 ตามลำดับ ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN ของนักศึกษาสามารถพัฒนาให้เพิ่มขึ้นได้โดยการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้น EBN ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้น EBN เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นักศึกษาใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นในการแสวงหาความรู้โดยการสืบค้นหลักฐาน มีการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานเชิงประจักษ์นั้นๆ ทั้งในเรื่องของการออกแบบงานวิจัย การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล รวมทั้งความเหมาะสม ความสอดคล้องกับการนำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ปฏิบัติงานจริง ลักษณะการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวส่งผลให้นักศึกษาใช้หลักฐานเชิงประจักษ์เป็นพื้นฐานหรือกรอบในการปฏิบัติการพยาบาล จึงช่วยให้ผู้เรียนมีความ

เข้าใจในกระบวนการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN เพื่อการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาสถานการณ์ทางการพยาบาล ได้พัฒนาทักษะการค้นหางานวิจัยและประเมินงานวิจัยอย่างมีระบบ และเมื่อได้รับการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง นักศึกษาจะมีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล EBN กลับพบว่า นักศึกษามีความสามารถอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการพัฒนาความสามารถดังกล่าว ยังมีปัจจัยบางประการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และเมื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN ก็พบว่า ปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN ได้บรรลุวัตถุประสงค์ คือ คอมพิวเตอร์ที่พร้อมใช้งานได้ ความเข้าใจในกระบวนการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN ของนักศึกษา และการให้คำแนะนำและคอยเป็นที่ปรึกษาของอาจารย์ตามลำดับ จุดแข็งที่ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้

EBN ได้ดี คือ ความสามารถในการสืบค้นของนักศึกษา รายงานการวิจัยที่สืบค้นสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้ และความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษตามลำดับ ส่วนจุดอ่อนที่ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN ได้ดี คือ ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ความสามารถในการสืบค้น และการมีเวลาไม่เพียงพอและงานบนหอผู้ป่วยมาก ผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า กระบวนการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN ของนักศึกษาจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาให้มีความเข้าใจกระบวนการ EBN เป็นอย่างดี มีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ทักษะการสืบค้นหลักฐาน และมีแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่ดี ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ในเขตที่คอยให้การช่วยเหลือ หรือคอมพิวเตอร์ที่สะดวกและพร้อมใช้ ซึ่งถ้าปัจจัยดังกล่าวได้รับการดูแลอย่างเต็มที่ไปพร้อมๆ กับการเรียนการสอนการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN น่าจะทำให้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN ของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งประเด็นนี้ควรได้รับการศึกษาต่อไป

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่า ความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้น EBN สามารถหล่อหลอมให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการนำ EBN ไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาได้รับประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับ EBN และได้รับข้อมูลเชิงบวกที่เน้นความสำคัญของการนำ EBN ไปใช้ในระหว่างการฝึกภาคปฏิบัติมาโดยตลอด ในระหว่างการเรียนยังมีแบบฟอร์มและคู่มือช่วยในการฝึกภาคปฏิบัติ และแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อให้่ายและสะดวกต่อการเรียนรู้ จึงส่งผลให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการนำ EBN ไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล

ข้อจำกัดของการวิจัย

ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่างต้องตอบแบบสอบถามชุดเดิมจำนวน 4 ครั้ง ถึงแม้ว่าแต่ละครั้งจะมีระยะเวลาห่างกัน 1 ภาคการศึกษา อาจทำให้กลุ่มตัวอย่างจำคำตอบได้ คะแนนความสามารถและทัศนคติที่ได้จึงมีโอกาสสูงขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้พยายามลดผลเสียนี้ ด้วยการชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และขอให้กลุ่มตัวอย่างตอบตามความเป็นจริงทุกครั้งที่มีการเก็บข้อมูล

ข้อเสนอแนะ

1. **ทางด้านการศึกษา** จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN ค่อนข้างเพิ่มสูงขึ้นภายหลังการฝึกภาค

ปฏิบัติครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN กลับพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ดังนั้น ควรมีการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้นการนำ EBN ไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลอย่างต่อเนื่องในทุกรายวิชาเพื่อสร้างเสริมสมรรถนะนักศึกษาให้มีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN ให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า นักศึกษามีทัศนคติโดยรวมในทางบวกต่อการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN และมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ค่อยๆ เพิ่มสูงขึ้นภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 ดังนั้น จึงควรปลูกฝังให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN อย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้มีจิตสำนึกและแนวโน้มที่จะใช้การปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN ดูแลผู้ป่วยบริการ

2. ทางด้านการวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาติดตามระยะยาวเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในแต่ละชั้นปีจนจบหลักสูตร เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาการเรียนรู้นิเทศศาสตร์อย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBN ได้แก่ ระดับชั้นปี เกรดเฉลี่ย ความรู้ด้านการวิจัย ปัจจัยด้านตัวผู้สอน และแหล่งสารสนเทศ

เอกสารอ้างอิง

1. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรบุรี. การประเมินผลความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต. รายงานประจำปี; 2547.
2. Flemming K. Fenton M. Making sense of research evidence to inform decision making. In Thompson C. Dowding D. editors. Clinical decision making and judgement in nursing. Toronto: Harcourt Publishers Limited; 2000. P.109-129.
3. Sackett DL. Straus SE. Richardson WS. Rosenberg W. Haynes RB. Evidence-based medicine: How to teach and practice EBM. 2nd ed. Edinburgh Scotland: Churchill Livingstone. 2000.
4. Cullum N. Evaluation of studies of treatment or prevention interventions. Evid Based Nurs 2000; 3(4): 100-102.
5. DiCenso A. Guyatt G. Health care intervention. In DiCenso A. Guyatt G. Ciliska D. editors. Evidence-Based Nursing: A guide to clinical practice. St.Louis: Elsevier Mosby; 2005. P.48-70.
6. DiCenso A & Cullum N. Implementing evidence-based nursing: some misconceptions. Evid Based Nurs 1998; 1(2): 38-40.
7. Stetler CM. Marram G. Evaluating research findings for applicability in practice. Nursing Outlook 1976; 24(9): 560.
8. Ajzen I. Fishbein M. Understanding attitudes and predicting social behavior. Englewood Cliffs: Prentice-Hall. 1980.